Arvostelut

Toim. Ville hänninen

Joann Sfar:
Rabbin katti.
Suomennos Kirsi ja Salla Kinnunen
EGMONT

Tämä teos on jo ulkoasultaan toimiva ja näpäkkä laitos. Kolme albumia samassa paketissa tarjoaa hyvän johdannon suomalaisesta näkökulmasta katsottuna kulttuurisesti haastavaan aiheeseen.

Sfar käsittelee omia sukujuuriaan maalaamalla kuvan 1930-luvun Algeriasta ja Pariisista. Ajankohta on hyvin valittu, viimeinen seesteinen vanha aika ensimmäisen ja toisen maailmansodan välissä.

Nimihenkilö katti on ulkoasultaan sangen rujo, harmaa kolli, joka analysoi isäntäperheensä elämää. Ikääntyvä rabbi on menneen maailman ilmentäjä, perinteessä kiinni pysyvä rimpuilija. Hänen tyttärensä Zlabya haaveilee jo modernista maailmasta.

Heidän välissään on kissa, joka ensimmäisen albumin aluksi syö papukaijan ja oppii puhumaan. Rabbi kyseenalaistaa kissansa sivistyksen halun, eikä varsinkaan muu juutalaisälymystö sulata tooraa kommentoivaa ja kritisoivaa elikkoa. Niinpä kissan on parempi vaieta seurakunnassa. Toisessa teoksessa katti menettääkin kommunikointikykynsä ihmisten kanssa mutta säilyttää ilkikurisen kertojan roolinsa. Katin on helppo nähdä tekopyhyyden läpi.

Kissa on sitä tyytyväisempi mitä enemmän ihmiset poikkeavat kaavoistaan, päästävät edes pienen osan eläimellisyyttään irti. Samalla Sfar kuvittaa kiehtovasti ja iloisesti maailmaa, jossa on vielä hieman satumaisuutta jäljellä. Tuhannen ja yhden yön Algeria vaihtuu kolmannessa albumissa sateiseksi Pariisiksi. Rabbin tytär on löytänyt puolison, kaupunkilaisrabbin, jonka vanhempien maallisuus aluksi kauhistuttaa tuoretta appiukkoa.

Mutta Pariisi ei ole vain sateen valuttama "eskimoiden kaupunki". Sen modernius ja erilaisuus alkaa kiihottaa rabbin mieltä. Hän nouseekin tarinassa lopulta päähenkilöksi, kissan jäädessä ihmettelemään, mitä ympäristö muutos voi tehdä patavanhoillisille asenteille.

Sfarin kerronta on välillä verkkaista ja tekstipainotteistakin, mutta piirros elää impressionistisesti Brigitte Findlakyn värien sävytttämänä. Se on suorastaan huolellista kaikkiaan jo yli sata sarjakuvaopusta tehtailleen Sfarin suttuisimpaan nykyjälkeen verrrattuna. Rabbin katti ei sisällä ainuttakaan teennäistä henkilöhahmoa. Kokonaisuutena teos on upea kulttuurikylvetys, plussaa myös kirjan lopun asiasanastosta.

Vesa Kataisto

Neil Gaiman ym.:
Sandman: Ikuiset yöt
Suomennos Petri Silas
EGMONT

Sandmania on julkaistu Suomessa ikävän katkonaisesti. Kalma-lehti esitteli hahmon Suomessa 1990-luvun alussa, mutta ehti ilmestyä vain muutaman numeron verran. Sen jälkeen Jalava yritti jokusen albumin verran, mutta ehkä komeimmat tarinakokonaisuudet jäivät kokonaan suomentamatta. Nyt Egmont palaa jo hylätyksi luultuun aiheeseen.

Ikuiset yöt on Sandmania Sandmanin jälkeen. Vuonna 2003 Gaiman päätti palata muutaman tarinan verran luomaansa unten, myyttien ja jumalhahmojen maailmaan. Avukseen hän kutsui maailman huippupiirtäjiä. Mukaan suostuivatkin muun muassa P. Craig Russell, Bill Sienkiewicz, Miguelanxo Prado ja Milo Manara.

Teos on tyypillinen prestiisihanke. Gaimania on selvästi innostanut ajatus päästä tekemään Sandman-tarinoita taiturimaisten ja maineikkaiden piirtäjien kanssa, semminkin kun Sandmanin heikkoutena oli nimenomaan piirrosten vaihteleva taso. En kuitenkaan tiedä, miten mielekästä on julkaista juuri Ikuiset yöt, kun alkuperäisen lehden tarinoitakin on kymmenittäin suomentamatta. Laitos on joka tapauksessa ihan tyylikäs ja painotyö onnistunutta, joten enpä narise liikaa, vaikka tarinat tuskin kunnolla avautuvat niille, jotka eivät ole tutustuneet alkuperäiseen kokonaisuuteen.

Alkuperäisessä Sandmanissa kaikkien Ikuisten perheenjäsenten nimet alkoivat d:llä (mm. Dream, Desire, Death, Delirium). Suomentaja on rohkeasti päättänyt kokeilla k-perheen luomista, kuten Kalma-lehtikin aikoinaan. Kunnioitettava yritys tuntuu väkisin väännetyltä, varsinkin kun Uni nyt joka tapauksessa on Uni eikä muuksi ole muuttunut. Merkitykset sen sijaan muuttuvat – ei Desire ongelmitta käänny Kaihoksi tai Destruction Kadoksi.

Ville Hänninen

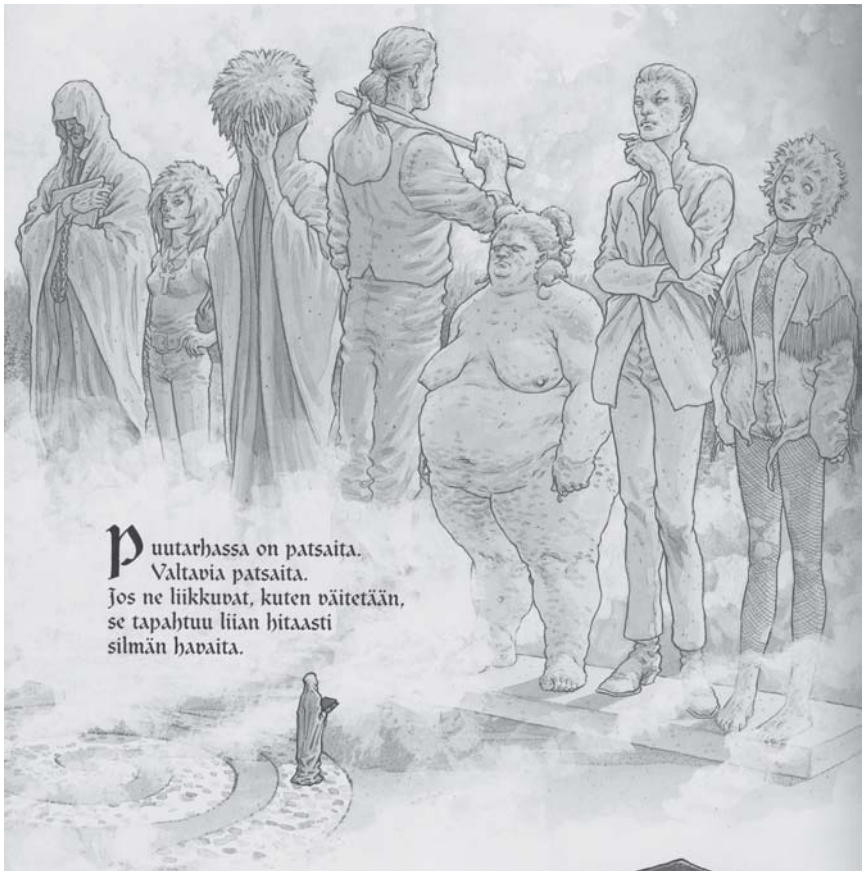

©DC Comics

Kohtalon puutarhassa Ikuisten patsaat kuvastavat hahmojen elämänvaihetta.

Kaoru Mori:
Emma
Suomennos Katariina Kauppila
SANGATSU MANGA

Tähän asti suomeksi on käännetty melkein pelkästään poikien ja tyttöjen mangaa. Teinien ja varhaisteinien makua ei tunnetusti voi aliarvioida liiaksi, mutta silti käännösmangan yksipuolisuus hämmästyttää. Jos vähän kärjistän, tähän asti suomeksi on julkaistu Aku Ankkaa, Mustanaamiota ja Tex Willeriä. Japanilaisen sarjakuvan monipuolisuus ei toden totta ole näkynyt Suomessa.

Tässä kontekstissa jopa pöyristyttävän kliseinen mutta kivasti piirretty ja sujuvasti kerrottu Emma tuntuu tuoreelta. Tarina kun on suunnattu vähän vanhemmille teineille ja teininmielisille.

Hayao Miyazaki on animaatioissaan kuvannut usein eräänlaista muka-Eurooppaa. Samanlaisen satumaanosan viktoriaaniseen aikaan menestysmanga Emmakin sijoittuu. Jännittävä englantilainen luokkayhteiskunta toimii hyvänä miljöönä japanilaisesta näkökulmasta eksoottiselle rakkaustarinalle, joka ylittää rajoja.

©Sangatsu Manga

Mori tekee omaa visiotaan viktoriaanisesta Englannista

Palvelustyttö Emma ihastuu kauppiasperheen vanhimpaan poikaan Williamiin. Tunne taitaa olla molemminpuolinen. Molemmat tietävät kuitenkin myös sen, että suhde on mahdoton.

Lopun tiedättekin. Kuvio on samanlainen kuin sadoissa Harlequin-kirjoissa. Mutta miksipä tämmöistä hömppää ei voisi tehdä sarjakuvanakin. Yksi syy mangan suosiolle länsimaissa on juuri se, että japanilaiset piirtäjät ovat onnistuneet vetoamaan ”unohdettuihin kansanosiin” kuten nuoriin romantiikannälkäisiin naisiin.

Ville Hänninen

Juanjo Guarnido – Juan Díaz Canales: Blacksad 1 – kissa varjoisilta kujilta
Suomennos Kirsi Kinnunen
ARKTINEN BANAANI

Juanjo Guarnidon kuvittama ja Juan Díaz Canalesin käsikirjoittama Blacksad-sarja on ollut yleisö- ja arvostelumenestys. Sarjan kolme osaa ovat keränneet palkintoja, ja niitä on käännetty monille kielille. Tekijäkaksikko vieraili syyskuussa Helsingin sarjakuvafestivaalilla. Tapahtuman yhteydessä julkaistu ensimmäisen osan käännös osoittautui ainakin tuntien mittaisen nimikirjoitusjonon perusteella halutuksi myös Suomessa.

Suosion syyn voi nähdä kääntämällä auki albumin ensimmäisen sivun: Blacksad näyttää todella hyvältä. Vaikka kyseessä on tekijöiden ensimmäinen julkaistu sarjakuva, lopputulos näyttää valmiilta. Díaz Canalesin ja Guarnidon tausta animaation parissa näkyy vaivattomuudessa, jolla tarinaa kerrotaan. Sivusommitelmat ovat virtuoosimaisia ja kuvat täynnä herkullisia yksityiskohtia ilman, että ne vaikeuttaisivat kokonaisuuden hahmottamista.

Blacksadia olisi riemukasta lukea, jos sen tarinassa olisi muutakin sisältöä kuin köykäinen noir-pastissi. Tarina sijoittuu eläinhahmojen kansoittamaan Toisen maailmansodan jälkeiseen Amerikkaan. Kissaetsivä Blacksad selvittää kuolleen entisen rakastettunsa murhaa. Jäljet johtavat luonnollisesti kaupungin korruptoituneelle huipulle asti ja lisää ruumiita kertyy.

Ilmeikkäistä ja kauniisti suunnitelluista eläinhahmoista ei irtoa juuri muuta kuin satunnaisia hauskoja visuaalisia koukkuja. Blacksad on Raymond Chandleria ilman syvyyttä, Ankardoa ilman monimerkityksellisyyttä, Southern Comfortia light-kokiksella.

Albumi on kuitenkin tutustumisen arvoinen jo pelkästään pysäyttävän visuaalisuutensa takia. Sarjan seuraavassa osassa onkin jo vähän enemmän ulottuvuuksia.

Otto Sinisalo

©Dargaud

Kissa ja Gorilla kohtaavat nyrkkeilysalilla.

Jeffrey Brown: Haparointia
Suomennos Viljami Jauhiainen
HUUDA HUUDA

Rakkaus tekee meistä uhreja. Vastineena läheisyyden koristamista hyvistä hetkistä annamme itsekunnioituksemme, autonomiamme ja päättäväisyytemme. Rakkaus on ladattu ase, joka osoittaa sinun otsaasi. Sormi liipaisimella liikkuu niin hitaasti, että kun ase lopulta laukeaa, on se melkeinpä helpotus. Rakkauden jälkeen kokemus sirpaloituu. Päättynyt romanssi ei hahmotu tarinana, jolla on draaman kaari vaan nimenomaan hetkinä. Sinänsä triviaalit tapahtumat saavat rakkauden jälkeisessä kontekstissa uuden merkityksen.

Tätä kokemusta kuvaa Jeffrey Brownin Haparointia. Brownin sarjakuvaromaani on sarja kohtauksia tekijän menneestä etäsuhteesta. Se keskittyy yksittäisiin hetkiin, jotka Brown esittää ilman kronologiaa. Kuvissa ei käytännössä näy muita hahmoja kuin Brown ja Theresa omassa mikrokosmoksessaan. Näemme parin tunnistettavissa arkiaskareissa, puhuvan loputtomasti yhdentekevistä asioista, rakastelevan kerta toisensa jälkeen. Parin läheisyys on sarjakuvan nimen mukaisesti kömpelöä ja suorastaan liikuttavan rehellisesti kuvitettua.

Lienee olennaista, että Brown on kuvannut tapahtumat vuosi niiden jälkeen, joten sarjakuvapäiväkirjoja toisinaan vaivaavaa likinäköisyyttä ei sarjakuvasta löydy. Brown siis kertoo tarinaa, vaikka kokonaisuuden rakenne olisikin hajanainen. Hänen rujossa piirrosjäljessään on minimalistista eleganssia. Kotikutoisuuden tuntu tekee kokonaisuudesta lähestyttävän, sen rakenne taas tunnistettavan.

"Kaikille jotka ovat kokeneet rakkauden ja menettäneet sen", lupaa kirjan omistus. Todellakin: on helppo samastua Brownin kuvaamaan ripustautumisen ja heikkouden spiraaliin, vaikkei haluaisikaan. Tietoisena surkuhupaisasta omakuvastaan Brown on myöhemmin tehnyt itseironisen Be A Man -lehden, jossa tekijä esittäytyy naisia halventavana toimintasankarina.

Haparointia on Huuda huuda -kustantamon ensimmäinen julkaisu. Pienkustantamon manifestiin on kirjattu tavoite julkaista uusia, laadukkaita sarjakuvakäännöksiä. Haparointia on hyvä alku.

Otto Sinisalo

©Jeffrey Brown

Arkipäivän erotiikkaa.

Joakim Pirinen:
Hiekkalaatikon perilliset
Suomennos Mika Lietzen ja Pauli Kallio
SUURI KURPITSA

Hiekkalaatikon perilliset on lyhyiden tarinoiden kokoelma Joakim Piriseltä. Tarinat ovat 1980- ja 1990-luvuilta. Joepoika Lidingöstä on käyttänyt jutuissa samoja eineitä kuin ennenkin: räävittömyyttä, yhteiskuntakritiikkiä, vaikutteita 1900-luvun kuvataiteista, kajahtanutta symboliikkaa…Onpa mukana myös yksi Pirisen klassikkohahmoista, superneuroottinen ja ennennäkemättömän arka Beppo-karhu.

Vaikka Pirisen (s. 1961) tuotannon ystävä varmasti tahtookin lukea tähän asti suomentamatta jääneet tarinat mm. Galagosta, en suosittele ketään noviisia aloittamaan tästä Pirisen albumista. Myrsky hiekkalaatikossa (Suuri kurpitsa, 1986) ja Sokeri-Sakari (Jalava, 1987) ovat ruotsalaisen sarjakuvan ylittämättömiä klassikoita eikä Hiekkalaatikon perilliset pääse kuin satunnaisesti lähelle niiden nerokkuutta.

Isompi sivukoko kuin B5 olisi tehnyt tarinoille oikeutta, sillä Pirisen mestarillinen piirrosjälki yksinkertaisesti hukkuu pieniin ruutuihin. Kuvadada tarvitsee tilaa ympärilleen.

Toivottavasti Hiekkalaatikon perillisten julkaisu ei tarkoita sitä, että Pirisen uusin albumi, Ingens bästa vän (2004), jää kokonaan vaille suomennosta. Vaikka Pirinen on viime vuosina uppoutunut ehkä liiankin syvälle kielellisiin ja kuvakielellisiin kokeiluihin ja hyljännyt satiirisen teränsä, hänen tekemisiään seuraa edelleen mielellään. Harva osaa yhdistää sarjakuvaan yhtä taitavasti vaikutteita nykytaiteesta.

Ville Hänninen

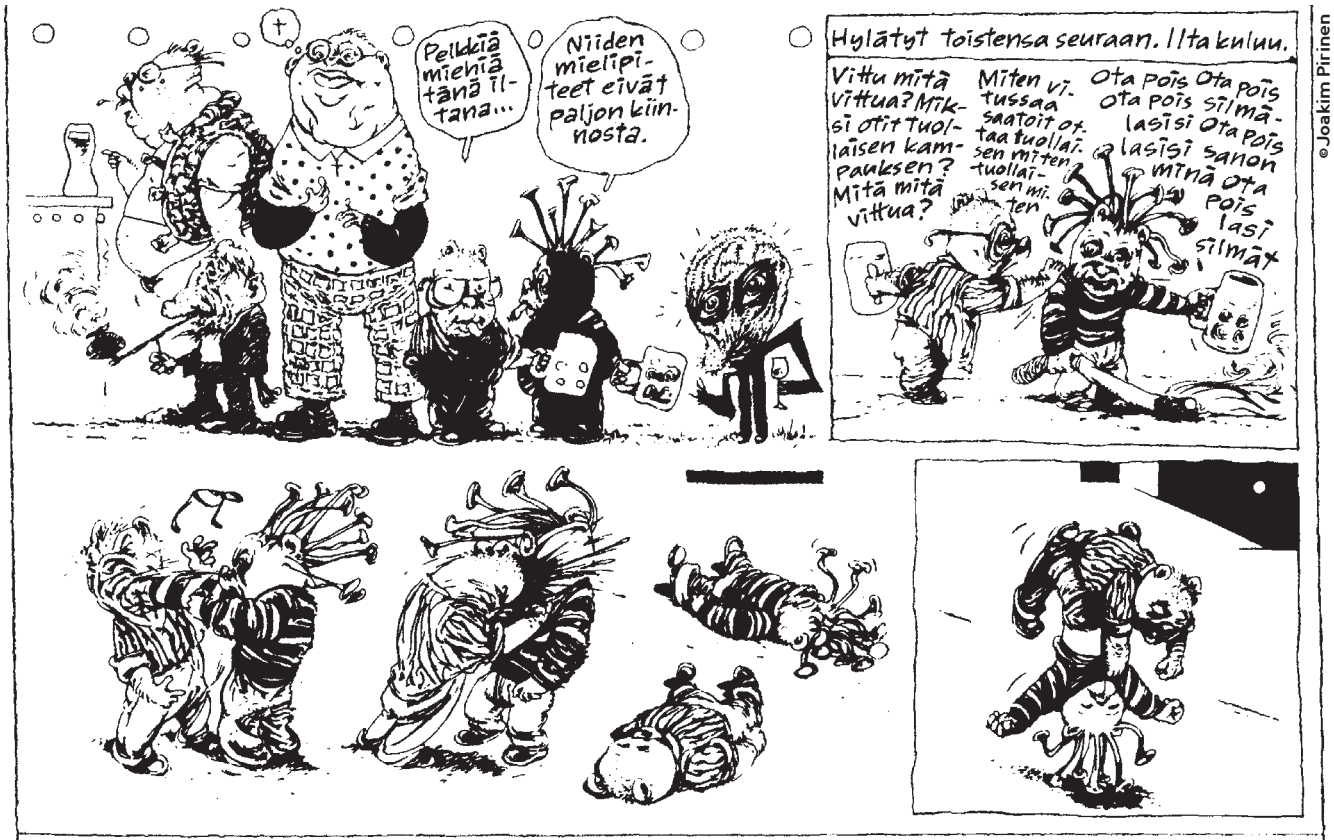

©Joakim Pirinen

Piris-Nalle ja Nallo-hahmo siirtyvät filosofoinnista fyysiselle tasolle.

Finnmanga 2–3
H-TOWN

Omakustanteena aloittanut Finnmanga-antologia on siirtynyt Animelehteä julkaisevan H-Town-yhtiön suojiin ja sitä kautta lehtikioskeihin. Antologiajulkaisu otsikoi häveliäästi sisältävänsä "suomalaisten tekijöiden sarjakuvia japanilaisen tyylin inspiroimana". Olisikohan määritelmä "suomalaista mangaa" nostanut puristien karvat pystyyn?

Finnmangan lyhyet tarinat ammentavat mangasta niin kuvakieleltään kuin aiheiltaakin. Esikuvia lukuunottamatta muuta yhdistävää teemaa ei ole. Tekijät ovat keskimäärin nuoria ja jälki vastaavasti paikoin harrastelijamaista. Suurin osa yksittäisistä sarjakuvista jää pastissin tai kuvallisen kokeilun tasolle.

Omakustannetasoisten tekijöiden joukkoon mahtuu kuitenkin myös hyvinkin päteviä esityksiä verrattain tuntemattomilta tekijöiltä. Esimerkiksi Maaria Laurisen sivut ovat tyylikkäästi sommiteltuja ja tarinakin eheä. Samoin Nelly Sääksjärven parodiset tarinat ottavat hauskasti haltuun shojo-mangan kliseet.

Mangaharrastuksen hauskimpia puolia on aktiivinen osallistuminen, jonka yhtenä muotona on omien sarjakuvien piirtäminen. Finnmanga täyttää osin tätä tarvetta: se on kanava nähdä muiden aktiivien töitä ja kannustin omaan tekemiseen. Mangayhteisön välineenä toimiminen lienee sen merkittävin tehtävä.

Otto Sinisalo

Yoshiyuki Sadamoto:
Neon Genesis Evangelion 1–2
Suomennos Juha Mylläri
SANGATSU MANGA

Neon Genesis Evangelion oli alun perin Hideaki Annon luoma 26-osainen menestysanimaatiosarja, joka esitettiin Japanin televisiossa ensimmäisen kerran syyskuussa 1995. Mangaversion tekijä Yoshiyuki Sadamoto toimi animen hahmosuunnittelijana.

Anno kertoi animen julkistuksen yhteydessä kärsineensä nelisen vuotta syvästä masennuksesta. NGE:hen hän oli päättänyt sitten sisällyttää koko elämänsä. Oli tullut aika miettiä kipeitäkin asioita ja kohdata elämän realiteetit. Niinpä myös mangan hahmot ja koko maailma elävät rikkinäistä aikaa. Hilpeilylle ei ole juuri sijaa.

Sadamoto ei toista Annon animea orjallisesti vaan hyödyntää sen maailmaa luoden oman teoksensa omilla painotuksillaan. Animaation hitaus ja tapahtumattomuus ovat mukana sarjakuvassa. Ratkaisu korostaa yhdessä autioituneiden kaupunkinäkymien kanssa sitä, miten päähenkilö kokee itsensä sivulliseksi. Vaikka Neon Genesis Evangelion näyttää ajoittain pelkältä robottirymistelyltä, kyseessä on oikea draama. Tarinan voi lukea monella tavalla – jopa vahvasti samaistuen.

Osamu Tezuka istutti ensimmäiset ihmiset robottien ohjaimiin jo vuonna 1954. Jättiläisrobotteja alkoi näkyä mangassa pian enemmänkin, mutta vasta 1960-luvun lopulla genre otti tulta Go Nagain suunnitteleman Magaziner Z:n myötä. Evangelionin vaikuttavin edeltäjä on kuitenkin Yoshiyuki Tominon kassamagneetti Gundam. Se löysi tiensä valkokankaalle ja sarjakuviin 25 vuotta Tezukan piirtämän Astro Boyn jälkeen.

Japanilaisen mecha-historian tuntemus, tai edes mielenkiinto tieteistarinoita kohtaan, ei kuitenkaan ole välttämätön edellytys teoksen seuraamiselle. NGE toimii henkilöidensä kautta. Mangassa 14-vuotias Shinji nousee suurempaan rooliin kuin animessa. Isä kutsuu hylkäämänsä pojan ohjaamaan jättiläisrobottia ja pelastamaan maailmaa. Pääjuoni seuraa pojan henkistä kasvua, mutta mukana on muitakin tärkeitä hahmoja. Välillä käydään maailmanlopun taisteluita uhkaavina esitettyjä enkeleitä vastaan.

Robotit, sekä niiden olemassaolon mahdollistava tiede ja tekniikka ovat osa vuotta 2015 kuvaavaa mystistä kulissia. Ilmeisesti genren pitkä historia suo tekijöille mahdollisuuden esittää huipputeknologia itsestäänselvyytenä. Lukijan ei kannata vaivata päätään yksityiskohtien uskottavuudella, dramatisointi ajaa loogisuuden vaatimuksen ohi. Annon robotit edustavat nuoremmille lukijoille valtafantasiaa ja vanhemmat löytävät niistä vertauskuvallisuutta.

Sadamoton jälki on tyylikästä ja piirrokset kestävät hyvin tutkiskelua. Valitettavasti painotyö on välillä kehnoa. Ensimmäisessä kirjassa viivat ovat rasteroituneet niin, että kokonaisuus näyttää paikoitellen alkuperäistä tummemmalta. Myös sivujen pienentäminen pokkarikokoon on vaatinut veronsa.

Puhekielen käyttö, jota japanin kääntäminen ilmeisesti edellyttää, vaatii edelleen totuttelua kääntäjiltä ja lukijoilta. Äänitehosteet näytetään nyt sekä japaniksi että käännettynä "englanniksi" tai suomeksi. Englantia on turhaan suosittu myös bonussivuilla. Kehystarinassa onnistutaan esittämään peräti kolme versiota siitä, mikä oli tapahtumat käynnistänyt "toinen isku".

Vaikka toimitustyö on hiukan huolimatonta, NGE taitaa olla kolmas suomennettu japanilaisteos, jonka uskaltaa nostaa laadukkaiden länsimaisten aikuissarjakuvien rinnalle.

Reima Mäkinen

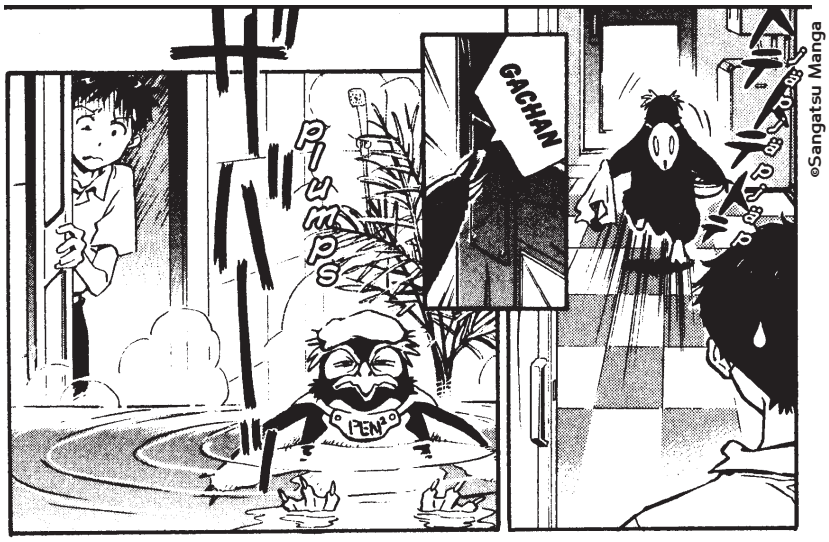

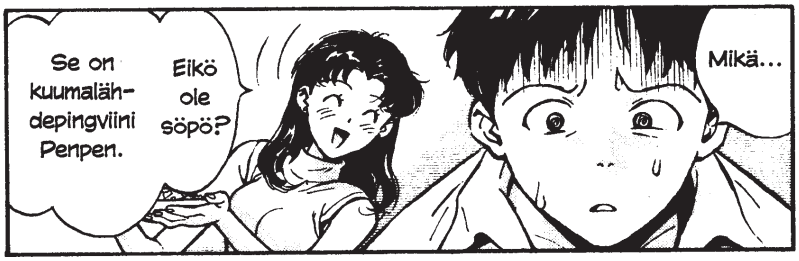

Neon Genesiksen maailmassa on uuskummaa kyllikseen.

Kvaak.fi
Arvioi myös pienlehdet!

Tuomas Lius: Jadesoturi Sangfu

LIKE

©Tuomas Lius

Mene, poikani ja tao, kun rauta on kuumaa.

Elokuvien sarjakuvaversiot ovat maailmalla tavallinen mutta Suomessa paljon harvinaisempi ilmiö. Tuomas Liuksen sarjakuva-albumi pohjustaa tuoretta Jadesoturi-elokuvaa tarinalla, joka sijoittuu aikaan ennen elokuvan tapahtumia. Siinä kiinalainen seppä matkustaa muinaiseen Pohjolaan takomaan Sampoa.

Vaikka kyseessä on Liuksen ensimmäinen pitkä albumi, jälki on valmista. Myös kuvakäsikirjoittajana toimineella Liuksella on silmää sivujen sommitteluun ja kuvakerrontaan. Kokonaisuus on miellyttävä lukea, mutta tarina on valitettavan yhdentekevä. Dramaattiset poseeraukset ja myyttiset taistelut voivat toimia kung fu -elokuvassa, mutta muuttuvat herkästi latteiksi sarjakuvasivulla.

Otto Sinisalo

©Lukkarinen / Ruusuvuori

Hannu Lukkarinen – Juha Ruusuvuori
Luukauppias – Nicholas Grisefothin seikkailut 1
WSOY

Hannu Lukkarisen uusin sarjakuva perustuu Juha Ruusuvuoren romaaniin Ryöstetty pyhimys (1995). Piirtäjän edelliset albumit olivat Paasilinnan sarjakuvasovituksia ja sitä aikaisemmat Andrew Vachssin rikosnovelleja. Lukkarinen ei siis ole ensimmäistä kertaa tekemässä kirjan sarjakuvasovitusta.

Tarina sijoittuu Varsinais-Suomeen ja vuoteen 1299. Pääosassa on saaristossa asuva rampa kauppias Nicholas Grisefoth, joka joutuu mukaan suurkauppiaiden ja kirkon juoniin. Hän saa tehtäväkseen ryöstää Pyhän Henrikin jäännökset ennen kuin ne siirretään juuri valmistuneeseen Turun tuomiokirkkoon.

Mielenkiintoinen tarina etenee hieman hitaasti. Toisaalta verkkaisuus antaa aikaa orientoitua tarinan keskiaikaiseen maailmaan. Keskiaikaista Turkua olisikin voinut ehkä kuvata hieman enemmän.

Graafisesti jälki on dramaattista ja epämääräistä, mikä sopii tarinaan. Korppi ja mustat hahmot, valot ja varjot tuovat mieleen Didier Comesin. Parhammillaan sivut ovat näyttäviä. Laatu ei kuitenkaan ole tasaista, ja osa kuvista ei sovi kokonaisuuteen.

Ehdottomasti suurin ongelma albumin kohdalla on tekstitys. Tylsän monotoninen kirjasin ei tunnu istuvan millään ruutuihin. Fontti on ristiriidassa muun kokonaisuuden kanssa, ja lisäksi tämän kaltaiset teokset suorastaan huutavat tulla käsin tekstitetyksi. Toivottavasti tämä asia korjataan keväällä ilmestyvään toiseen osaan.

Kokonaisuutena albumi on komea ja jatkoa tarinalle jää todella odottamaan. Oman hauskan mausteensa albumille tuo viime Sarjainfossa ollut Vaihdokkaat-sarja, missä Jope piirsi yhden sivun Luukauppiaasta ja Lukkarinen sivun Jopen Elämätä-albumista.

Kalle Hakkola

Lewis Trondheim
Jussi Jäniksen ihmeelliset seikkailut 5: Rakkautta ja pätkätöitä
Suomennos Heikki Kaukoranta
WSOY

Trondheimin Jussi Jänis (Lapinot) on päässyt meillä Suomessakin jo kunnioitettavaan viiden albumin ikään. Ranskassa Dargaud-albumeita ilmestyi kymmenen, kunnes Trondheim kyllästyi ja pani hahmonsa jäihin.

Sarja on vuorotellut ihmissuhteiden ja seikkailun välillä. Rakkautta ja pätkätöitä keskittyy ensin mainittuun ja on Lapinot-sarjan tähän asti parhaita. Trondheimin tutusta mielikuvituksen laukasta huolimatta perinteinen tarina vallasta ja rahan pahuudesta pysyy koossa ja kantaa loppuun saakka. Antropomorfiset sankarit pitävät välillä raskaan ja yllättävän totisen tarinan uskottavana ja hyväntuulisena.

Sarja toimii Suomessa hienona lippulaivana uudelle ranskalaiselle sarjakuvalle, jota onkin viime vuosina julkaistu ihan kiitettävästi. Näiden työteliäiden taiteilijoiden jälki on usein ailahtelevaa, mutta Suomessa on toistaiseksi keskitytty aika varmoihin tapauksiin.

Sarjan muihin osiin verrattuna Trondheim pysyttelee tiukasti kiinni tarinassa. Vaikka rönsyjä riittää, ne nivoutuvat osaksi tarinaa. Siinä on kaksi rinnakkaista juonta, Jussin suhde Nooraan ja Rikhardin työ orwellilaisen yhtiön johtajana. Teemoiltaan albumi on siis aika kaukana edellisten osien nuorisoseikkailuista. Rahaa, valtaa, valehtelua, vääryyttä ja naisia.

Ja tässähän Trondheimin vahvuus piileekin, juuri kun luulet arvaavasi mitä kulman takana odottaa, niin... Kaiken päälle albumi onnistuu vielä olemaan hauska ja viihdyttävä.

Kalle Hakkola

Anna-Kaisa Laine:
Seikkailuja
SUURI KURPITSA

Tamperelainen Laine on tehnyt sarjakuvia vuosituhannen mittaan esimerkiksi Glömpiin ja Irtopartaan. Kokoelmassa on tarinoita vuosilta 2000–2006.

Laineen ensimmäinen kokoelma ilmestyy ehkä vähän liian varhain. Tarinat ovat kovin epätasaisia ja sarjakuvakerrontakin välillä hakusessa. Viime vuosien "seikkailuista" yli muiden taitavat nousta Glömpissä aiemmin julkaistut Ensisuudelma ja All I Need Is Love sekä kämppiselämästä kertova Kotona.

Parhaimmillaan Laine tekee oivaltavia havaintoja nuoruudesta, ilon ja surun hetkineen. All I Need Is Lovessa päähenkilö muistelee kipeän hauskasti entisiä kumppaneita.

Ville Hänninen

Julia Vuori:
Sika ja oikukas sieni
OTAVA

Kolmas Sika-sarjakuvan kokoelma Oikukas sieni muistuttaa Vuoren ajatelmanomaisten, mukavan verkkaisesti soljuvien kertomusten hyvyydestä. Helsingin Sanomien nuorille ja keskenkasvuisille suunnatussa Nytliitteessä Sika hujahtaa ohi muun perjantaisen kertakäyttöviihteen seassa. Kirjassa arjen juhlaksi loihtivat tarinat tuntuvat ihan toiselta. Suuremmassa koossa ja paremmalla paperilla tarinoiden väriloisto pyörryttää, ja tarkasti pohdittuihin yksityiskohtiin voi keskittyä eri lailla.

Vuoren tarinat ovat riemukasta hölynpölyä, jossa erikoislaatuinen tapahtuma seuraa toistaan. Pingviini, sika, mäyrä ja lehmä keskustelevat perjantaiseurassaan joutilaisuuden merkityksestä eliöiden hyvinvoinnille. Sika siirtää kasveja huoneesta toiseen feng shui -konsulttinsa kehottamana, mutta palaa pian vanhaan järjestykseen. Pingviini ei opi tanskaa, joten hän lähettää hedelmävaakansa kielikurssille Oxfordiin.

Ja niin edelleen. Sika-kirjojen ylimpinä elämänarvoina tuntuvat olevan ystävyys, solidaarisuus ja joutilaisuus. Vuorella on paljon sanottavaa, mutta hän malttaa olla heristämättä sormeaan typeryksille. Hyvä niin, sillä opettavaisuus kammottaa monia mutta elämänmyönteistä tarinointia lukee mielikseen.

Ville Hänninen

Johanna "Roju" Rojola:
Täti jaksaa heilua
SAMMAKKO

Johanna "Roju" Rojola on yksi lupaavimmista nuorista suomalaisista sarjakuvataiteilijoista. Tai ei ole enää. Täti jaksaa heilua on kokoelma Rojun juttuja 15 vuoden ajalta. Takana on siis jo aika pitkä pätkä uraa.

Kovin näkyviä lupauksien lunastuksia hän ei ole saanut aikaiseksi sitten esikoisalbuminsa Kapinapeitto, joka ilmestyi vuonna 1997. Mutta vähän katveessa jotain on syntynyt hiljalleen koko ajan, näitä lyhyitä sarjoja eri lehtiin.

Mutta on Roju aikojen mittaan kehittynyt. Varsinkin vähän roiskeinen piirrostyyli on saanut syvyyttä ja notkeutta. Rentous ei ole enää väkinäistä. Värejä on käytetty – silloin kun on käytetty – vahvasti ja persoonallisesti. Roju ei vain väritä, vaan piirtää väreillä.

Albumissa on Rojun itsensä mukaan "tavalla tai toisella kantaaottavia ja yhteiskunnallisia" sarjoja. Kuulemma ihmissuhteet on karsittu pois ja osa tehdyistä sarjakuvista on tykkänään kadonnut matkan varrelle.

Rojun heiluvasti sarjakuvitettua todellisuutta.

Siinä on pikkuinen ongelma. Albumiin koottuna yhteiskunnallisuus vaatisi vähän laajempaa perspektiiviä kuin Rojulta irtoaa. Monessa jutussa hän kuvaa pätkätyöläisyyttä ja pätkätöinä ne ovat syntyneet. Siitä syntyy kehä, jonka keskipiste on turhan usein Rojun oma napa.

Mutta seassa on muutama oivallus ja Roju viljelee hieman itseironiaa – jopa albumin nimessä. Se pelastaa aika paljon. Jos Roju jaksaisi skarpata, hänellä olisi kyllä lahjoja lunastaa ne lupaukset, joita näytti antavan poseeratessaan suomalaisen naissarjakuvan ykkösmannekiinina.

Harri Römpötti

Jyrki 69: Zombie Love
The art & comics of Jyrki Linnankivi
DEGGAEL COMMUNICATIONS

Joskus 1980-luvun alussa Suomeen alkoi virrata omituisia asioita. Punk alkoi sekoittua science fictioniin... Time and Space, Tähtivaeltaja. Lonkeroita Backstagella. Nuoret (miehet, mutta pian myös naiset) pukeutuivat entistä enemmän mustaan nahkaan ja pistävän kirkkaisiin niitteihin. Dekadenzin vaatteet ja Diskerin videot yhdistyneenä Turun kautta maahamme saapuneeseen ligne clairen uuteen aaltoon. ..

Serge Clerc, Yves Chaland, Ever Meulen yhdistettynä jo lapsesta asti mielessä velloneisiin Frankenstein & Ihmissuteen, Shokkiin sekä Jymyn ja Huulen kaltaisiin U-lehtiin teki selvää jälkeä. Mm. Crampsin ja Hanoi Rocksin sleazebeatin tahdittamana Jyrki Linnankivi alkoi piirtää mustia kuvia, innoittajanaan myös äärirockmies, SM-tason sarjakuvataiturі Läjä Äijälä: Vähän valkoista ja paljon mustaa, pikkasen hyvä, häh häh.

Linnankivi, Mustanoja, Larmola... lievästi harmi, ettei silloisessa Suomessa ollut heille tarjolla muuta yhteisprojektia kuin sinänsä kunnianhimoinen, laajalevikkinen, muttta sisällöltään salamannopeasti vanhentunut "Viesti Rosalle" (PostiTele 1988).

Ei ihme että rock'n'roll peittosi sarjakuvat Linnankiven uravalinnassa. Rock tarjosi enemmän mahdollisuuksia, olkoonkin että sarjakuvalliset tehokeinot pätevät ja näkyvät selvästi The 69 Eyesin koko olemuksessa.

Zombie Love – Vampires, ghosts and the 69 Eyes on tyylikäs taide/sarjakuvakirja, sangen kattava läpileikkaus Jyrki69 graafiseen uraan. "Anteeksi, hampaanne ovat niskassani" –tyylinen huumori kohtaa goottiglamourin selkeissä, tasapainoisissa kuvissa. Juonen kertominen ei ole pääasia, paitsi ehkä parissa lyhyemmässä, P.A. Mannisen ja Nalle Virolaisen käsikirjoittamassa "huumoripläjäyksessä".

Zombie Love vaatii taustalleen asiaankuuluvaa musiikkia. Tämä on kirja joka on tehty mitä syvällisimmällä pieteetillä ja synkeimmällä mielellä, ehdottomasti ei tosissaan otettavaksi vaan vakavasti nautittavaksi. Goo goo muck!

Ensimmäinen, vain 1000 kappaleen kovakantinen erikoispainos lähes revittiin käsistä. Zombie Loven toista, pehmeäkantista painosta pitäisi vielä olla saatavilla.

Vesa Kataisto

Kalmaisevaa kivaa hautuumaalla.

Juba Tuomola
Minerva: Kukkia Tohtori Kääkälle
OTAVA

Seikkailijatar Minerva kohtaa Toppatakkihipin.

Minerva on Juban ensimmäinen albumimuotoon tehty tarina, jonka kohderyhmänä on lapset. Vaikka piirrostyyli on tuttu ja Minerva muistuttaa Viiviä aika lailla, voi vertaukset Viiviin ja Wagneriin unohtaa heti kättelyssä.

Humoristinen ja hyväntuulinen albumi kertoo tarinan pienen tytön seikkailusta fantasiamaailmassa. Kohderyhmänä lienevät ala-asteikäiset lapset, joille ei juurikaan ole tarjolla muuta kotimaista sarjakuvaa. Teksti ja kuvat ovat isoja ja selkeitä, värit ovat yksinkertaisia ja muutenkin albumi on helppolukuinen. Kovat kannet ja albumin värimaailma tuovat mieleen kuvakirjat. Ratkaisu on kohderyhmän huomioon ottaen erittäin hyvä. Yhden albumin myötä Minervan hahmo jää vielä hieman tyhjäksi, mutta jos jatkoa seuraa, hahmo saa varmasti syvyyttä.

Albumi käynnistyy heti Minervan juostessa kotiovesta ulos ja lentäessä pahvilaatikolla kohti seikkailuja. Matkan varrella tavataan kaikenlaisia hahmoja, sekä hyviä että pahoja, käydään monnin vatsassa, muututaan moneen otteeseen pieneksi, kävellään vetten päällä jne. Lopussa tietenkin pelastetaan maailma ja lennetään pahvilaatikolla auringonlaskuun.

Tarinasta tulevat mieleen klassiset James Bond -seikkailut, ei vähiten Tohtori Kääkän ja hänen linnansa takia. Sivuhahmot eivät ole kovin moniulotteisia. Toppatakkihippi (antaa Minervalle pienennyspillereitä) ja Petra Alajuoksun Kelluva Pullukka ovat juuri sitä, miltä kuulostavat. Nämä tuskin aukenevat lapsille.

Aikuisille tarinalla ei ole muutamaa hetkeä lukuun ottamatta paljoakaan annettavaa, paitsi laadukkaana lastensarjakuvana. Sitä Minerva eittämättä on. Kaiken kaikkiaan albumi on lupauksia herättävä aloitus, jolle toivottavasti saadaan jatkoa.

Kalle Hakkola

Ari Pirttisalon Pelkuri 1980-luvun Pahkasiasta parodioi Korkeajännitysten sankaritarinoita.

Tommi Liimatta (toim.):
Pahkasian parhaat
JOHNNY KNIGA

Absoluuttisen nollapisteen laulaja, pari sarjakuva-albumiakin julkaissut Tommi Liimatta on koonnut yli 300-sivuisen kirjan Pahkasian (1975–2000) tömäköimmistä iskuista. Erilaisia Pahkis-kokoomia on ilmestynyt lukuisia (mm. 10- ja 25-vuotisjuhlakataloogit), mutta näkyy sekaan mahtuvan yksi lisääkin. Liimatta on ottanut mukaan vain sellaisia juttuja ja sarjakuvia, joita ei ollut aiemmissa, Markku Paretskoin itsensä toimittamissa kokoelmissa. Ratkaisu on hyvä ja luo kirjalle oman ilmeen. Mukana on erityisen runsaasti mustaa ja absurdia huumoria.

Liimatan mieleen tuntuvat olevan etenkin Ari Pirttisalon sarjakuvat, joita on kokoelmassa albumillisen verran. Mikäs siinä, sillä Pirttisalon Vallattomista (1984) on jo aikaa. Sen sijaan kokoelmina heikosti julkaistun Heikki-Pekka Miettisen jättäminen muutamaan hassuun sivuun tuntuu erikoisuuden tavoittelulta. Missä viipyvät Miihkali-albumi tai piskuista Pahkeinen-kokoelmaa (1983) tukevampi julkaisu?

Kokoelman lukeminen muistuttaa katkerasta tosiseikasta. Suomessa ei ole ilmestynyt aikoihin kunnollista huumorilehteä, jossa kukoistaisivat niin sanallinen kuin kuvallinenkin satiiri. Netissä ilmestyvä Lehti on parhaimmillaan terävä, mutta kuvasta journalistiopiskeli-joiden julkaisu ei välitä. Suomessa olisi lukuisia osaavia piirtäjiä, jotka kaipaavat ”2000-luvun Pahkasikaa”. Kukahan perustaisi?

Ville Hänninen

©Parkkari / Mäkelä

Marskin synttäreillä tarjotut herkut eivät kelvanneet maisemamaalarille.

Timo Mäkelä – Jukka Parkkari: Mannerheim ja ihmissyöjätiikeri
ARKTINEN BANAANI

Yksi vuoden hämmentävimmistä suomalaisista sarjakuva-albumeista tulee yllättäen piirtäjäveteraani Timppa Mäkelältä. Mannerheim ja ihmissyöjätiikeri on pitkään työstetty sarja tarinoita sotamarsalkka Mannerheimin elämänvaiheista niin vuosisadan alun Siperian-retkellään kuin viimeisinä vuosinaan Sveitsissä. Käsikirjoituksen tehnyt toimittaja Jukka Parkkari kehuu esipuheessa laajaa taustoitustyötä. Samoin kustantaja vannottaa lähteinä käytetyn aitoja kuva-aineistoja, joita Mäkelä on käyttänyt jopa suoraan mallinaan.

Voi olla, että tiettyä historiallista tarkkuutta on tavoiteltu. Silti tekijät eivät ole tyytyneet tekemään Mannerheimistä tyypillistä pronssista rintakuvaa. Mäkelän ja Parkkarin Mannerheim on kaikessa elostelussaan ja turhamaisuudessaan hyvinkin inhimillinen. Ellei tarina olisi niin hauska, voisi tyhmempi lukija syyttää albumia suoranaisesta kuvainraastosta.

Tarinaa tehtäessä lienee päätetty, että koska kaikki historian marginaaleihin mahtuva voisi olla totta, se pitää änkeä tarinaankin. Sen verran hysteerinen nimittäin on albumin päättävä kokonaisuus, jossa Adolf Hitler saapuu vierailulle Mannerheimin syntymäpäiville vuonna 1942.

Kun mainiosti hahmoteltu, itsekseen jupiseva Hitler nousee hännystelijöineen lentokoneeseen, on ilmassa jo farssin aineksia. Kun Mäkelä ja Parkkari heittävät soppaan mukaan vielä venäläisiä kamikazenaispilotteja, salajuonen Hitlerin surmaamiseksi ja Stalinin datsalla ripaskaa tanssivan Neuvostoliiton ylimmän johdon, muuttuu tarina suorastaan mielipuoliseksi. Mihinkähän historiallisiin lähteisiin perustuu korkkarisankari Battler Brittonin lento Suomenlahden yllä? Kaiken tämä Mäkelä kuvittaa vahvan impressionistisella otteellaan, leikitellen erilaisilla väriskaaloilla.

Tällä tavalla pilke silmäkulmassa on Suomen historiaa harvoin tarkasteltu, sarjakuvissa tai muutenkaan. Kun kyse on vielä jalustalle nostetusta kansallisesta ikonista, lopputulos riemastuttaa sitäkin enemmän.

Otto Sinisalo

P. A. Manninen: Kapteeni Kuolio ja Pispalan vampyyrit
ZUM TEUFEL

Sairaseläkeläinen Veikko Elorannan elämä on päällisin puolin helppoa. Yhteiskunta on saanut järjestettyä hänet puitteisiin, joihin kaikkien pitäisi olla tyytyväisiä. Mitä nyt hieman levoton sielu toisinaan yltyy metelöimään.

Niinpä samaan rappuun on sijoitettu muitakin omissa maailmoissaan viihtyviä, kuten Harto Pussinen, jonka vamma on osata imitoida väsymättömästi kotimaista tv-viihdettä.

Mutta sarjakuvien lukijoita lukuun ottamatta kukaan ei tiedä, että kyseessä on itse asiassa maaginen voimakaksikko, Kapteenit Kuolio ja Kökkö, joiden tehtävä on pitää Tampere raiteillaan.

Kuten monet muutkin suomalaiset, pitkäikäiset ja värikkään taustan omaavat kaupungit, on Tamperekin täynnä näkyviä ja varsinkin näkymättömiä ristiriitoja. Toisinaan maailmat risteävät ja seurauksena on pätkä paikallisuutista.

Aamulehden jargoniin saattaa kätkeytyä paljon sellaista mitä tavallisen kuluttajan tahmea aivovelli ei hahmota. Mutta Kuolio on mies joka tietää. Kun Tampereella alkaa tapahtua vampyyrien tekemiltä vaikuttavia murhia, Kuolio ei soita poliisia koska se on turhaa. Todellinen rikos on tapahtunut jossakin kauempana historiassa,

Niinpä virkavaltaa saa edustaa itse Ajattara, painajaisten haltija, jonka Kuolio käy noutamassa tämän omasta dimensiosta meidän päiväämme. Vampyyrijahti voi alkaa. Manninen yhdistää nokkelasti suomalaista kansantarustoa, paikallista mytologiaa ja vampyyrielokuvan perusksiseistöä. Pispalan harjulla koetaan hurjimmat hetket ennen Kuolion seikkailuille melko tavallista, tyylikästä antikliimaksia.

Albumin piirros on perinteistä Mannista. A4-koko vain on hänen tyylilleen hitusen liian suuri. Varsinkin sivun kokoiset "shokkiruudut" toimivat heikosti, muuten juoni ja kerronta pysyvät hyvin raameissaan. Mitä parhainta jatkoa Kuoliolle ja sancho Kökölle!

Zum Teufelilta on seuraavaksi luvassa aivan toisenlaista Mannista, kooste aina ihkun Teräsliljan rymistelyistä.

Vesa Kataisto

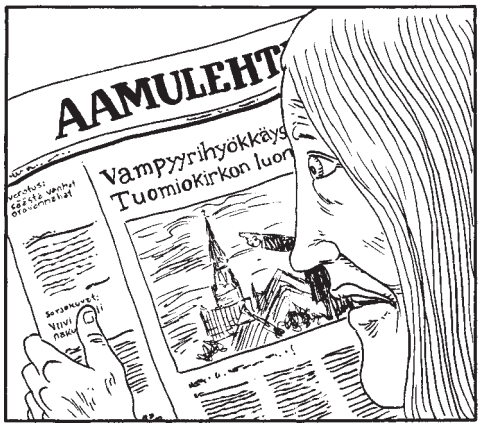

©P. A. Manninen

Kökkö ja Kuolio tietävät vastuunsa.

©Lehtimaja

Lissu Lehtimaja:
Freiren kyydissä
LIKE

Brasilialainen kasvatusfilosofi Paulo Freire (1921–1997) tunnetaan marxilaissävytteisestä ajattelustaan. Useimmat alan kirjoja tai yhteiskunnallista kirjallisuutta pintapuolisestikin lukeneet tietävät Freireltä vähintään termin ”sorrettujen pedagogiikka”, jolla tarkoitetaan kasvatuksen merkitystä omien elinolosuhteiden muuttamisessa. Kehitysmaiden (mutta toki muutettavat muuttaen länsimaidenkin) vähäosaiset ja sorretut heräävät dialektisen oppimisen ja käytäntöön soveltamisen kautta vastustamaan porvarillista hegemoniaa.

Samanniminen, 1960-luvulla kirjoitettu ja paljon kansainvälistä keskustelua poikinut kirja on käännetty myös suomeksi – vuonna 2005! Sivistys leviää hitaasti näille raukoille rajoille.

Alun perin taidekasvatuksen seminaarityöksi vuonna 2005 tehty sarjakuva kertoo Lehtimajan yrityksistä soveltaa Freiren ajatuksia omaan opettajuuteensa ja taidekasvatukseen. Henkilökohtainen ja Freiren filosofiaa esittelevä taso lomittavat suhteellisen onnistuneesti, paikoitellen jopa hauskasti.

Välillä albumi tuo toki mieleen Jalavan julkaiseman ”tämäkin kuuluisa maailmanfilosofi ajattelijoille” -sarjan. Omakohtaisuus syventää kuitenkin tarinaa niin, että se ei tunnu paperinmakuiselta albumilta niille, jotka eivät osaa tarttua oikeaan kirjaan.

Lehtimaja kertoo sujuvasti. Piirrostyyli on mukavan irtonaista. Silti kokonaisuutta hallitsee oppilastyömaisuus. Freiren kyydissä ei ihan kanna itsenäisenä sarjakuvana, vaikka Lehtimaja tiivistääkin osuvasti Freiren ajattelun merkityksen ja löytää siitä mielenkiintoisia yhtymiä omaan elämäänsä ja arjen käytäntöihin. Olisi mukava nähdä, millaisen sarjakuvaromaanin Lehtimaja tekisi vapaasta aiheesta.

Ville Hänninen

Kaisa Leka:
On the Outside Looking in
ABSOLUTE TRUTH PRESS

Kylläpä omakustanteena voi tehdä ihanan näköisiä kirjoja! Kaisa Lekan On the Outside Looking in on viimeistä piirtoa myöten tyylikäs ja mietitty paketti. Koulukirjamaisesti paperilla päällystetyn kirjan kannessa on pyöreä reikä, josta näkyy päähenkilön eli Kaisa Lekan itsensä kuva. Ehkä jollekulle muullekin tulee mieleen Tove Janssonin Kuinkas sitten kävikään.

Lisäksi punainen ja sininen lisäväri tuovat eloa pidemmän päälle hiukan tylsään piirrosjälkeen. Pelkistettyä, ja tyylikästä.

Tarinaan sen sijaan on mahdutettu teemoja liiankin kanssa. Koulukiusaamisesta siirrytään sujuvasti krishna-aatteen löytämiseen ja jalkaoperaatioon.

On the Outside Looking in tuntuu välillä aiempien Lekan kirjojen toisinnolta. Tekijä on kertonut henkisestä kasvustaan ja uskonnollisista pyrinnöistään melkoisesti jo edellisissä albumeissaan. Ehkä seuraavaksi voisi nostaa toisenlaisia aiheita esiin tai peräti kokeilla fiktion ihmeellistä maailmaa.

Ville Hänninen

Sebastian Nyberg:
Bråkstakarpersoner
STSTO JOHDE

Jo esipuheessa Nyberg tekee selväksi, että hänen suurimmat sarjakuvalliset innoittajansa ovat Joakim Pirinen ja Lars Sjunnesson. Sen huomaa. Piirrokset muistuttavat kovasti Sjunnessonia. Myös tarinoiden anarkistisen absurdi, mitään tai ketään kunnioittamaton asenne on peräisin suoraan sylttytehtaalta.

Toisaalta nuori tekijä tuskin voisi valita parempia esikuvia. Ja jutuissa on jo nyt selvää omaa ilmettä, jota kannattaa entisestään vahvistaa. Esikoisalbumiin Feta Blås nähden kehitystä on tapahtunut huimasti. Lopputulos on mietitympi ja myös hauskempi. Rujot tarinat häiriköistä vaativat lukijaltaan mustaa huumorintajua – mutta musta on maailmakin. Valitettavasti sekaan on sujahtanut muutama mitäänsanomaton täytejuttukin.

Toivottavasti albumi ei jää kielimuurin takia löytämättä. Suomenlahden toiselle puolen on usein pidempi matka kuin Atlantin yli.

Ville Hänninen